

שבת ב. (ההתחלה) עד ג. (ש5 מהסוף)

ביאורי מושגים
הוצאה מרשות לרשות - אחד האיסורים הייחודיים לשבת ולא קיימים ב"ט הוא איסור הוצאה מרשות לרשות (ב"ט מותר להוציא מרשות לרשות לצורך כלשהו. זאת בניגוד לאיסור לצאת מחוץ לתחום שהוא איסור שקיים גם בשבת וגם ב"ט).
 האיסור כולל העברה מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך, וכן טלטול של חפץ בתוך רה"ר למרחק של יותר מ 4 אמות.
 האיסור מהתורה תקף רק כאשר האדם עקר את החפץ מרשות א' והניח אותו ברשות ב'. כאשר האדם רק עקר או רק הניח - האיסור הוא רק מדרבנן.

משנה

איסור הוצאה מרשות לרשות
 1. **אדם שעקר וגם הניח:** עבר על איסור תורה של הוצאה מרשות לרשות.
 2. **אדם שרק עקר או רק הניח:** הדבר מותר מהתורה ואסור מדרבנן.
המשנה מביאה 8 מקרים של הוצאה מרשות לרשות:
4ב מהם אחד האנשים גם עקר וגם הניח:
 לכן הוא עבר על איסור תורה. חבירו שלא עשה כלום פטור לחלוטין.
4ב אחרים כל אחד מהאנשים עשה פעולה אחת:
 לכן שניהם עברו על איסור דרבנן.

קושיית רב מתנה:
 המשנה עוסקת ב 16 אנשים ש 12 מתוכם ביצעו פעולה חלקית של הוצאה. מדוע אם כן מונים 8 יציאות ולא 12!
אב"י: המשנה מונה רק עקירות. יש במשנה רק 8 אנשים שעקרו.

קושייה: שמואל קבע שיש רק 3 פטורים המותרים. שמואל לא מנה ביניהם את הפטור שבמשנתנו.
 אם כך ה'פטור' שבמשנתנו צריך להיות פטור אבל אסור.
תירוץ: שמואל ספר רק פעולות שמותר לבצעם לכתחילה. במשנה האדם לא עשה כל פעולה.

הסיבה להבדל - במסכת שבת מפרטים יותר בענייני השבת בשבועות - מנו רק את ההוצאות האסורות מהתורה. בשבת - מנו גם את ההוצאות האסורות מדרבנן.

ההבדל שבין משנתנו למשנה בשבועות:
במשנה בשבת: כתוב 'יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ'.
במשנה בשבועות: כתוב רק 'יציאות השבת שתים שהן ארבע'.

קושייה: אם כך היה צריך למנות 2 הוצאות ו 21 הכנסות - ולא 4 הוצאות.
תשובה:
 1. כל הכנסה לרשות היא גם הוצאה מרשות אחרת.
 2. רבא שינה את הגירסא במשנה מיציאות - רשויות.

שבת ג. (5 מהסוף) עד ד. (3 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים
כרמלית - מהתורה רשות הרבים היא רק מקום שרוחבו מעל 16 אמות ועוברים בו מעל 600,000 איש (הראשונים נחלקו מהי הגדרתם המדויקת של הדרישות הללו וכן האם צריך דווקא את שני התנאים או שמספיק אחד מהם).
 חכמים הגדירו מקום פתוח שאינו רה"ר ויש בו יותר מארבעה על ארבעה טפחים ככרמלית. חכמים תיקנו בכרמלית את הדינים של רה"ר (אסור לטלטל ארבע אמות ואסור להוציא מכרמלית לרה"י) ושל רה"י (אסור לטלטל ממנה לרשות הרבים).
 בסוגיא דנה הגמרא האם בתנאים מסוימים גם ידו של אדם מוגדרת כרמלית.

רבי: לכן העובר מרשות לרשות כשעל גבו חפצים - חייב.
 הטעם להבדל שבין יד לגוף: גוף נמצא על גבי הקרקע, יד לא.

כשעני מכניס יד, ובעה"ב נוטל ממנה - אנו מגדירים את העני כמוציא מרה"ר, ואת בעה"ב כמכניס לרה"י.
 מכאן שהיד היא שלב ביניים שאינו לא רה"ר ולא רה"י.

מעמד האדם ביחס לרשויות
 1. **גופו של האדם:** נחשב כרשות שבה הוא נמצא.
 2. **ידו של האדם:**
 אם היא נמצאת באותה רשות עם הגוף - היא נחשבת כרשות שבה היא והגוף נמצאים.
 אם היא נמצאת ברשות אחרת מהגוף - היא לא נמצאת בשום רשות.

ספקו של אביי: האם חכמים תיקנו ליד כזאת מעמד של כרמלית?
ניסיון הוכחה: הברייתות חלוקות ביחס לאדם שהוציא בידו חפץ ועדיין לא הניחו - האם מותר לו להחזיר את ידו.
 ייתכן שהמח' של הברייתות היא האם ליד יש מעמד של כרמלית.
 אם ליד יש מעמד של כרמלית - אסור להחזיר את החפץ מהכרמלית (היד) לרה"י.
 אם היד 'חסרת רשות' - מותר להחזיר את החפץ מה'אין רשות' (היד) לרה"י.

הדחיה: המח' יכולה להיות סביב כמה שאלות אחרות:

א. כולם מודים שהיד היא כרמלית אבל:
 1. כאשר היד מעל 10 טפחים - מותר להחזירה, מתחת 10 - אסור (רה"ר תופסת רק 10 טפחים לגובה, אם היד מעל 10 היא מחוץ לתחום רה"ר).
 2. כולם מודים שהיד אינה כרמלית אבל:
 3. כאשר הוציא בשבת קנסו אותו חכמים, הוציא בער"ש - לא קנסו.
 4. עקרונית קנסו אלא שכשהוציא בשבת התירו מחשש שהחפץ ישמש מידו ויגיע לאיסור תורה.
 5. בשוגג - לא קנסו, במזיד - קנסו.
 6. במזיד קנסו, בשוגג נחלקו הברייתות האם יש לקנסו.
 7. כאשר מחזיר את היד למקום שבו הייתה - לא קנסו, כאשר מחזיר את היד לרה"י אחרת - קנסו.

לפי זה שהעלנו את הצעה מס' 2 ולא את מס' 3, ניתן לפשוט את ספקו של רב רבי בר אביי: האם מותר לעשות איסור דרבנן כדי להינצל מאיסור תורה? (שאי אפשר)

רבב"א הסתפק בנוגע לאדם ששם בצק במזיד ורוצה להימלט מאיסור סקילה לאיסור דרבנן.

ספקו של רב ביבי בר אביי:
אדם ששם בצק בתנור בשבת:
האם מותר להוציא את הבצק (וזהו איסור דרבנן),
כדי שהבצק לא יאפה (וזהו איסור מהתורה)?
האם מותר לעשות איסור דרבנן כדי להינצל מאיסור תורה?

אם מדובר בשוגג:
אם האדם המוציא הוא החוטא - הוא כבר אינו שוגג. חיוב של חטאת יש רק כשתחילתו וסופו בשוגג.
אם מדובר באדם אחר - אין אומרים 'חטא כדי שיזכה חברך'.

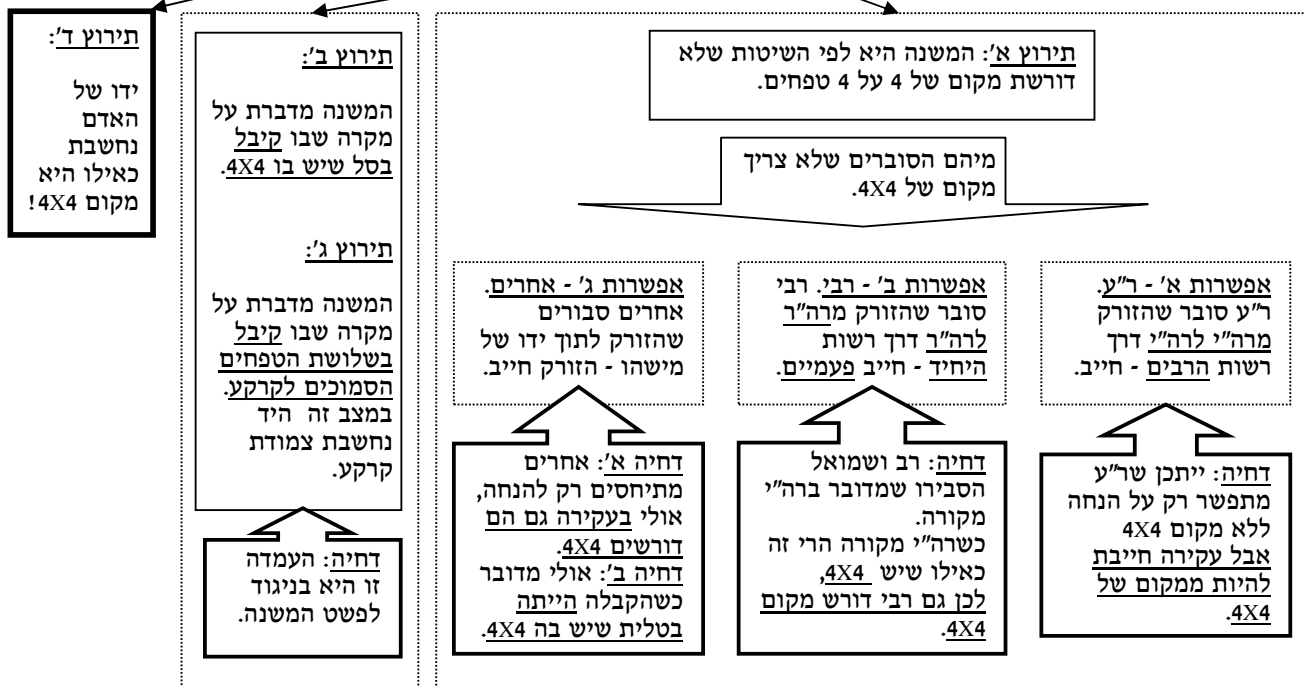
שבת ד. (3 ש מסוף הצרות) עד ה. (3 ש ברחבות)

ביאורי מושגים
הושטה - התורה כתבה 'לא תעשו כל מלאכה' ולא פירטה אלו מלאכות אסורות. חכמים למדו מכך שאיסור שבת מוקם דווקא בפרשת המשכן שהמלאכות שנעשו בבניית המשכן הן המלאכות שנאסרו בשבת.
 אחת המלאכות שהיו נעשות בזמן פירוק המשכן היא העברת הקרשים מעגלה (רה"י) לעגלה (רה"י) דרך רה"ר. איסור זה איננו סוג של הוצאה מרה"י לרה"ר אלא איסור חדש של הוצאה מרה"י לרה"י דרך רה"ר בעזרת הושטה.
 רבא העלה ה"א לפיה ר"ע הרחיב את איסור הושטה גם לזריקה - ה"א זו נדחתה.

ציטוט מהמשנה

נטל העני מידו של בעה"ב והוציא - העני חייב.
 נטל בעה"ב מידו של העני והכניס - בעה"ב חייב.

קושיה: מדוע מוותרים על הדרישה שהעקירה וההנחה יהיו במקום של 4 על 4 טפחים?

ברייתא

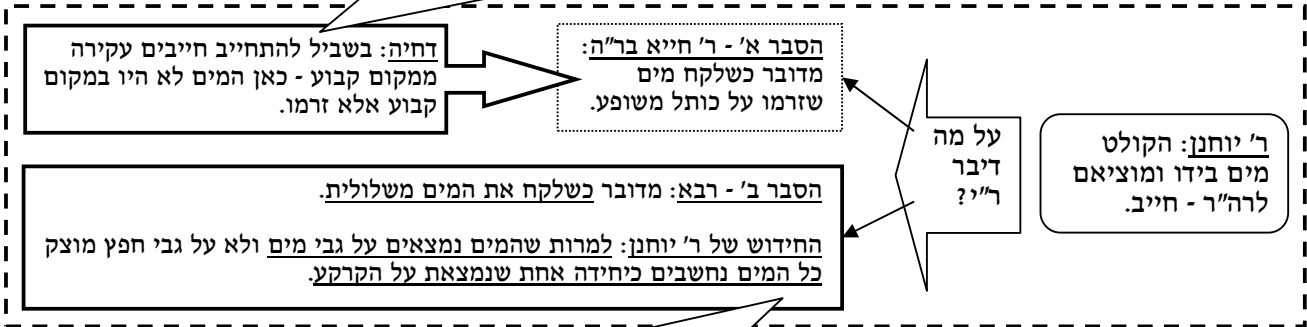
ספקו של ר' יוחנן:
 מה דין אדם שזרק חפץ, רץ לרה"י ותפס שם את החפץ.
 האם אנו מתייחסים לאירוע כצירוף של שתי פעולות נפרדות - ואז האדם יהיה פטור, או שמדובר בפעולה אחת - ואז האדם יהיה חייב.
 ספק זה לא נפשט ונשאר בתיקו.

אחרים:
זרק חפץ לידו של חבירו - הזורק חייב. קבלת החפץ גלומה בתוך הזריקה.
זרק חפץ ובא חבירו והזיז את ידו ותפס - הזורק פטור. הקבלה לא גלומה בפעולת הזריקה. הקבלה היא פעולה עצמאית וחדשה.

שבת ה. (ש3 ברחבות) עד ו. (ש2 מעל תוס ד"ה ארבע)

ביאורי מושגים
מלאכת מחשבת אסרה תורה - התורה אסרה בשבת רק פעולות מחושבות ולא פעולות טכניות שלא מלוות בכוונה אנושית.

אמנם מגילה שנמצאת על כותל משופע נחשבת כנמצאת במקום קבוע, אבל מים שונים. מים נוזלים ולא מתעכבים גם בכותל משופע!!!

שאלת מעמד חפצים שנמצאים מעל נוזלים נידונה גם בהקשרים הבאים:

1. אגוז שנמצא בכלי ששט על פני המים:
 הכלי - נחשב דינמי.
 רבא הסתפק מה מעמד האגוז:
 האם מעמדו נקבע ביחס לכלי - ואז הוא קבוע, או ביחס למים - ואז הוא דינמי.
2. טבול יום שנוגע בשמן שצף על פני יין:
חכמים: טימא רק את השמן - השמן והיין נחשבים שתי יחידות.
ר' יוחנן בן נורי: טימא גם את היין - השמן והיין נחשבים יחידה אחת.

שבת ו. (ש2 מעל תוס ד"ה ארבע) עד ז: (ש9)

ביאורי מושגים

מהתורה נאסרה רק הוצאה מרה"ר לרה"י ולהיפך. כל המקומות שלא נכנסו לכלל רה"ר או רה"י מותרים מהתורה. חכמים תיקנו שני איסורים מרכזיים: לגבי כרמלית - שהיא נחשבת כרה"י חלקית וכרה"ר חלקית ולכן אסור להוציא ממנה לא לרה"י ולא לרה"ר וכן אסור לטלטל בה יותר ב4 אמות. לגבי הוצאה מרה"י לרה"י - חכמים אסרו להוציא מרה"י לחברתה - אלא אם כן עשו עירוב חצרות ושיתפו את בעלי הרשויות באותו אוכל ואז הם נחשבים אותה רשות.

באר שהקיפה בפסי ביראות: אם רוצים להשתמש בשבת בבאר הנמצאת בתוך רשות הרבים (הבאר עצמה נחשבת רשות היחיד) יש לקחת 8 קרשים שרוחבם אמה וגובהם 10 טפחים. יש לחבר כל שני קרשים 90 מעלות (כך שנוצר ר'). יש להגדיר מתחם שרוחבו לא יעלה על 12 אמות, ולהציב כל צמד קרשים בקרן זווית אחרת של המתחם. המתחם שנוצר בין הקרשים מוגדר רשות היחיד ומותר לטלטל ממנו לבאר.

מה באה למעט המילה 'גמורה':

באר שהקיפה בפסי ביראות (עיין ביאורי מושגים) ועוברים אנשים רבים בין פסי הביראות: ר' יהודה: נחשב רה"ר. חכמים: נחשב רשות היחיד. (התנאים נחלקו האם הרבים מבטלים את המחיצה)

הברייתא באה לפסוק נגד ר"י!

מה באה למעט המילה 'גמורה':

הקיף מתחם ברשות הרבים בשתי מחיצות משני צדדים ובקורה או בלחי משני צדדים נוספים: ר' יהודה: נחשב רשות היחיד. חכמים: נחשב רשות הרבים (גם לאיסור זריקה לרה"י).

הברייתא באה לפסוק נגד ר"י!

הברייתא

ארבע רשויות שבת

רשות היחיד גמורה:

א. רחב מארבעה על ארבעה טפחים.
ב. מוקף מחיצות בגובה של עשרה טפחים.

רשות הרבים גמורה:

מקום הרחב 16 אמות - דרך בין עירונית, דרך עירונית הפתוחה משני צידיה, ככר השוק).

כרמלית:

מקום ציבורי שלא עוברים בו רבים - ים, בקעה, רחבה שלפני בעלי הבסטות, וכרמלית.

מקום פטור:

כל מקום שאינו עונה על אחת מהקטגוריות הקודמות.

מפתן הבית -

ת"ק: מקום פטור.
אחרים: כשהדלת פתוחה - מסתפח לרה"י. כשהדלת נעולה - מסתפח לרה"ר.

הגמרא קובעת שבזמן שבני ישראל הלכו במדבר המדבר היה רשות הרבים. תוס' מדייקים מכך שכדי להגדיר רשות הרבים יש צורך ב600,000 אנשים.

כרמלית

מה מרבה המילה כרמלית שבברייתא: מקום בתוך רה"ר שאנשים לא פוסעים בו מסיבות שונות - בין עמודי הרוכלים, גומחה ברה"ר, וכיו"ב.

קושיה: במשנה בטהרות כתוב שבקעה היא רה"י, ואצלנו כתוב שהיא כרמלית?

תשובה:

א. בטהרות כתבו רה"י למעט רה"ר ולא לקבוע שהיא באמת רה"י.
ב. בטהרות התייחסו לבקעה שהוקפה שלא למגורים.

שטח שהוקף שלא למגורים: מהתורה דינו כרשות היחיד, חכמים קבעו לו דין כרמלית.

הנפ"מ: מה דין זורק חפץ שנדבק בצואה/קוצים/לבנה הנמצאים בגובה של עד שלושה טפחים האם זה נחשב רה"ר וחייב או שלא.

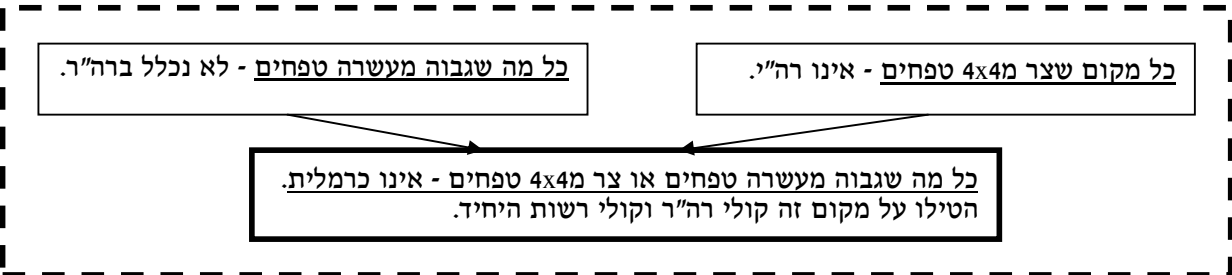
מעמד חפצים הנמצאים בגובה של שלושה טפחים ברה"ר
רב אשי: כל חפץ שנמצא בגובה זה נחשב חלק מרה"ר.
חייא בר רב: צואה שנמצאת בגובה זה - נחשבת מקום פטור, שאר החפצים - רה"ר.
אביי ורבא: גם צואה וגם קוצים - נחשבים מקום פטור, לבנה - רה"ר.
רבא בר שילא: גם צואה, גם קוצים ואפילו לבנה - נחשבים מקום פטור.

אביי ורבא מודים שלבנה הגבוהה משלושה טפחים לא נחשבת רה"ר.

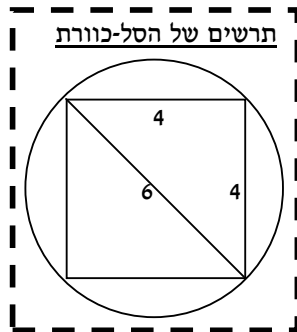
ברייתא

ישנה שיטה שעל מלאכה אחת ממלאכות השבת אין חיוב מיתה וכרת. החידוש בברייתא הוא שאותה מלאכה אלמונית איננה מלאכת הוצאה.

המוציא מרה"ר לרה"י ולהיפך: בשוגג - חייב חטאת. במזיד - סקילה וכרת.

שבת ז: (10ש) עד ח: (מול תוס' ד"ה 'לימא')

ביאורי מושגים
 חישוב שטח הכוורת-הסל: הגמרא קובעת שעייגול שקוטרו מעל 6 טפחים יש בו שטח של 4X4. חישוב מדויק מלמד שמספיק קוטר של 5.6 טפחים כדי ליצור שטח של 4X4, על כך אומרים הראשונים:
 רש"י: עקרונית אכן מספיק 5.6 טפחים אלא שהגדילו את השיעור כדי למנוע חשש חילול שבת.
 ר"ח: החישוב של 6 טפחים כולל 0.4 טפח של רוחב הסל עצמו (שלא נכלל בשטח של 4X4).

מבנה הנמוך 10 טפחים איננו רה"י. מבנה הנמוך 10 טפחים וחפר ברצפתו בור בשטח של 4X4: הבור משלים את המבנה ל10 טפחים ומגדירו כרה"י.

קושיות על אביי

דחיה: שם מדובר כשהמקום לא נוח לשימוש. סתם כוך נוח לשימוש.

1. ר' יוחנן פסק שאזורים פינתיים ברה"ר אינם כרה"ר. משמע שכוכי רה"ר אינם כרה"ר.

דחיה: א. כשזורקים לחור החפץ לא נשאר שם אלא קופץ החוצה בחזרה לתוך 4 אמות. ב. מדובר כשאין חור.

2. כשהיה צריך להסביר למה אסור לזרוק חפץ על קיר הסביר ר' יוחנן שמדובר בדבלה שנדבקת לקיר. אם חורי רה"ר כרה"ר ניתן היה להעמיד שזרק לחור שבקיר.

כוך שברה"י: כרה"י.
כוך שברה"ר: אביי: כרה"ר. רבא: לא כרה"ר.

ברייתא

חכמים מודים שיזיז ברה"י נחשב רה"י גם אם הוא גבוה מאוד. זרק חפץ שנח על גבי זיז כל שהוא: רבי: חייב. חכמים: פטור.

זרק סלסלה של קש מרה"י לרה"ר

רה"ר מתפשטת רק עד גובה של 10 טפחים.

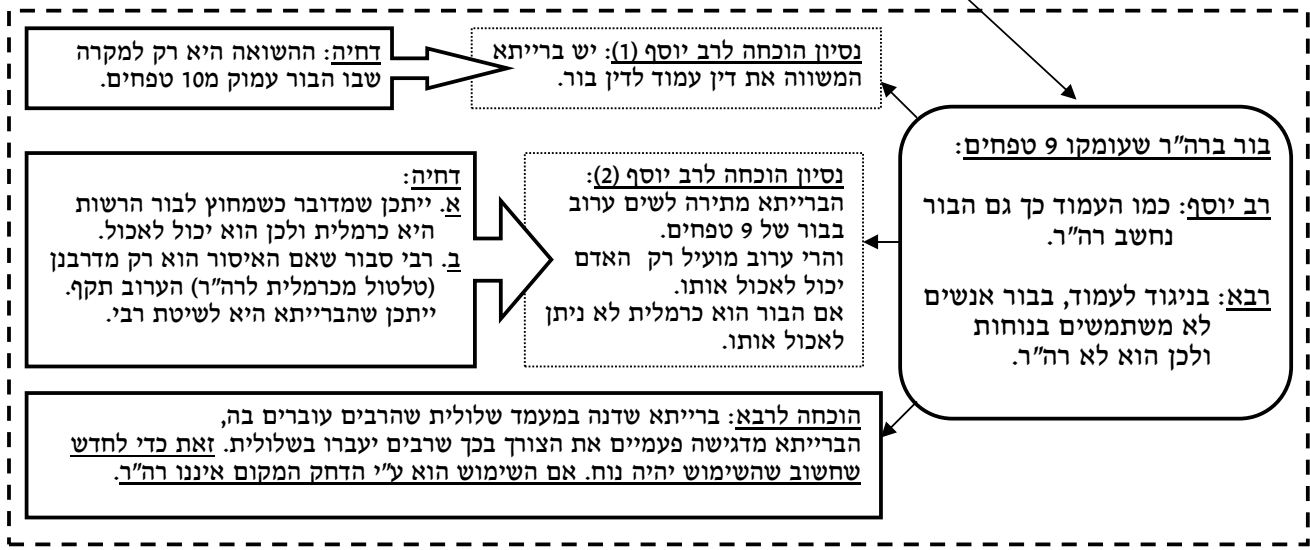
1. קוטר רחב 6 טפחים (שאז יש בה שטח של 4X4) והיא גבוהה 10 טפחים: פטור - הכוורת עצמה נהיית רה"י.

2. קוטר קטן 6 טפחים אבל היא גבוהה 10 טפחים: אביי: חייב. רבא: פטור - לא כל הסל נמצא ב10 הטפחים ולכן הוא לא הניח את כל החפץ ברה"ר. אלא רק את חלקו.

3. גובה 7 טפחים וחצי וזרקה הפוך: אביי: פטור - כשהסל היה בגובה של 3 טפחים מעל הרצפה הוא נחשב כבר מונח משום דין לבוד. וכיוון שבשלב זה עדיין היה חצי טפח מהסל מעל ל10 הטפחים של רה"ר, הוא לא הניח את כל החפץ ברה"ר. רב אשי: חייב - לא ניתן להפעיל כאן דין לבוד. מחיצות הסל עשויות כדי שישתמשו בהם להכניס לתוכם חפצים, ולא רק לשם מחיצות.

כדי להתחייב יש להניח את כל החפץ.

אם זרק את הסל בצורה רגילה לא מיישמים את דין לבוד. לבוד מיישמים רק על מחיצות ולא על כלים.

ר' יהודה: אדם המגלגל חפץ כך שכל תזוזה חלק מהחפץ נשאר במקומו - לא עבר על איסור הוצאה.